

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава
та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня
2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бі-
бліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Гринько А. А. Законодавство України про офшори: етапи формування та реалії сьогодення	231
Зінченко О. В. Теоретико-методологічні засади реформування системи державного управління промисловою власністю в умовах євроінтеграції.....	235
Дереновський Р. М., Заболотна О. В. Актуальні проблеми здійснення правосуддя в Україні шляхом призначення та проведення експертизи в судових процесах та шляхи їх вирішення.....	241
Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Сантьяго Феліпе Енергетична безпека України: становлення національної стратегії.....	245
Курчина Т. О., Мельниченко Я. Б., Чорний Е. В. Інформаційний простір України в контексті процесів глобалізації.....	248
Кобржицький В. В., Репченко А. Ю. Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності та перспективи розвитку вітчизняних підприємств у контексті руху України до Європи	251
Корінчевська І. А. Адаптування міжнародно-правових документів з прав людини на охорону здоров'я до вітчизняних реалій	255
Лапицька Н. І. Особливості процесу адаптації персоналу в умовах системної кризи	258
Левченко М. О. Роль підготовки допризовної молоді до військової служби в освітньому середовищі на сучасному етапі	261
Медвідь А. М., Грицуненко Я. С., Твердохліб А. І. Феномен автономії: міжнародний досвід.....	265
Міхатуліна О. М. Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю та засоби державного захисту прав суб'єктів господарювання	268
Шашкова-Журавель І. О. Участь МОП в міжнародно-правовій системі охорони праці будівельників	271
Швець Н. Г. Використання активних методів вивчення дисципліни “Основи охорони праці” студентами напряму “Правознавство”	274
Антоняк Я. Ю. До питання про організацію розвідувальної діяльності у гетьманаті за правління К. Розумовського	277

ДОПОВІДІ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ

Башлаєв А. П. До проблеми інвестиційно-інноваційної моделі економіки сучасної України як потенційного фактора формування ринкової економіки правової держави	280
Біленко Л. М. Сучасні проблеми розвитку інформаційних технологій та їх вплив на розвиток суспільства	284

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО ОФШОРИ: ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Проблема розмежування законних методів податкової оптимізації та схем ухилення від сплати податків цікавить суб'єктів господарювання будь-якої форми власності як у всьому світі так і в Україні.

Сьогодні одним із універсальних і дієвих інструментів для оптимізації оподаткування шляхом планування податків суб'єктом господарювання є використання легальних механізмів офшорних зон з метою оптимізації оподаткування тих чи інших доходів зазначених суб'єктів.

Офшорні компанії та офшорні юрисдикції не є нелегальними чи забороненими інструментами ведення господарської діяльності. Так, за правильної організації вони можуть бути ефективними механізмами для зниження податкових тягарів та захисту активів на законних підставах. Але, сьогодні відсутній нормативний документ, який чітко регулював ці механізми.

Сьогодні будь-яка держава в незалежності від економічної ситуації зацікавлена в дієвому правовому контролі над офшорним бізнесом. Необхідність посилення державного регулювання застосування офшорних юрисдикцій суб'єктами господарювання пов'язане із тим, що їх діяльність в офшорних зонах здебільшого спрямована на ухилення від оподаткування. Тому зрозуміло, що будь-яка держава, дбаючи про розвиток економіки та залучення інвестицій, встановлює підвищений контроль за використанням зовнішніх офшорів і намагається визначити, наскільки економічно виправдані ті чи інші операції.

Вітчизняне законодавство раніше носило більш декларативний характер і стало радикальнішим щодо питання офшорів під тиском із боку міжнародних організацій, що займаються боротьбою з відмиванням “брудних” грошей. І хоча цей процес в Україні був не таким активним, як, скажімо, в Російській Федерації, проте вітчизняні нормативно-правові документи набагато жорсткіші в плані контролю та каральних заходів і в них задіяна більша кількість різних державних органів.

В Україні 70–75 % отриманих інвестицій надходить через офшорні зони, адже прагнення підприємців знизити податковий тягар й убезпечити свій капітал є досить природним. Так, як слушно зазначає П. С. Корнієнко, використання офшорів дає можливість планувати організацію бізнесу, його фінансову й організаційну структуру, що законно дає змогу платити менші податки та максимізувати прибутки [1; с. 122].

За даними неурядової організації Tax Justice Network станом ще на 2010 рік Україна вже займала 15 місце в світі за виведенням капіталу до офшорних зон — 167 мільярдів доларів США. В трійку лідерів серед користувачів офшорних зон входять

Китай — 1 189 мільярдів доларів США, Росія — 798 мільярдів доларів США та Корея — 779 мільярдів доларів США [2].

Масовий розвиток вітчизняного бізнесу з використанням закордонних офшорних компаній почався у 1991 р. і був пов'язаний з відміною монополії держави на ведення зовнішньоекономічної діяльності. Так, українські суб'єкти господарювання отримали можливість відкривати офшорні компанії, коли швейцарська компанія Riggs Walmet Group оголосила про те, що виходить на український ринок із пропозицією про організацію компаній. Пропонувалася не лише допомога в створенні безподаткових компаній, але й підтримка їх діяльності — внесення щорічних внесків до бюджету країни базування, організація щорічних зборів акціонерів, складання балансів тощо. У цей період відбувається прискорення зростання кількості транснаціональних компаній, що призвело, в свою чергу, до багаторазового зростання світових фінансових потоків. Як наслідок, відбулося пропорційне зростання кількості податків, які доводилося сплачувати таким компаніям у країні реєстрації.

Саме тому виникло бажання перенести компанію до країни, яка має нижчу ставку оподаткування, аніж та, у якій ця компанія зареєстрована. У той же час сформувався ряд таких країн. Це були невеличкі острівні території, які через брак природних ресурсів чи замалу площу не могли розвивати жодну із галузей економіки, окрім фінансового та туристичного секторів.

Чинне українське законодавство з урегулювання взаємовідносин офшорної діяльності умовно можна поділити на три групи: 1) базове офшорне законодавство; 2) антиофшорне законодавство; 3) законодавство, що регулює заходи, спрямовані на збирання та аналіз інформації, яка стосується взаємовідносин “резидент України — офшорна компанія” [1; с. 122].

До першої групи належать нормативно-правові акти, що визначають поняття, основні риси, принципи встановлення резидентності, принципи діяльності офшорних зон, порядок створення і ліквідації та механізми їх функціонування, загальні правові та економічні основи статусу форм ведення підприємницької діяльності, способи оподаткування доходів, а також загальні правила регулювання відносин між суб'єктами офшорної діяльності.

Нині в Україні діє базовий у цій сфері Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” від 13 жовтня 1992 року, який визначає державну стратегію і тактику в галузі розбудови спеціальних зон і територій пріоритетного розвитку [3; с. 33]. Відповідно до цього Закону спеціальна (вільна) економічна зона являє собою частину території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України. Законодавством передбачається запровадження на території спеціальної (вільної) економічної зони пільго вих, митних, валютно-фінансових, податкових та інші умов економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб.

Метою створення спеціальних (вільних) економічних зон є залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України.

До другої групи належать нормативно-правові акти, які спрямовані на те, щоб резиденту України економічно було би не вигідно імпортувати товари та послуги

ги з офшорних центрів, а також щодо розв'язання проблеми відтоку капіталу за кордон.

Третю групу становлять нормативно-правові акти, що регулюють заходи, спрямовані на виявлення загальносвітової тенденції розвитку офшорного бізнесу, встановлення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю резидентів України, виявлення незаконних операцій, пов'язаних з легалізацією коштів, отриманих незаконним шляхом.

Сьогодні, заклики до боротьби з офшорами в Україні стали модним трендом, громадські та політичні діячі пропонують різні, часом радикальні заходи.

Так, 21 березня 2016 року Нацбанк, Державна фіскальна служба і Антимонопольний комітет України на тристоронній зустрічі домовилися спільно розробити стратегію по трансфертному ціноутворенню і деофшоризації українського бізнесу.

На початку квітня 2016 р. підготовлені два законопроекти — “Про податковий суверенітет України та офшорні компанії” та “Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з ухваленням Закону України “Про податковий суверенітет України та офшорні компанії”. Зазначені законопроекти були зареєстровані у Верховній Раді під № 4380 та № 4381 [4].

Запропонований у зазначених законопроектах формат деофшоризації, є максимально жорстким і передбачає цілий ряд заборонних і каральних заходів.

Зокрема, йдеться про заборону в Україні широкого переліку операцій для офшорних компаній і резидентів, що знаходяться під їх контролем, замкнете відшкодування ПДВ при експорті в офшори, обов'язки резидента перевіряти структуру власності контрагента та негативних наслідках, якщо з'ясується, що контрагент мав в структурі власності офшорну компанію, та т. ін.

Така жорсткість, за версією авторів законопроектів, потрібна тому, що Україна займає перше місце в світі по нелегальному відпливу капіталу щодо офіційного ВВП. Зокрема, за підсумками 2015 р. він, по їх розрахунках, досяг 15,7 % ВВП, що у декілька разів більше, ніж у найближчих “конкурентів”.

Проблема офшорів має дві сторони.

По-перше, ухилення від сплати податків у формі виводу прибутку в офшорну юрисдикцію — тільки одна з них. І з цим слід боротися в першу чергу за допомогою контролю за трансфертним ціноутворенням (в його рамках застосовується і контроль за іноземними компаніями) — інструменту, який залишається малоефективним в Україні, якщо використовувати його за прямим призначенням, натомість приносить багато проблем широкому колу українських платників податків, включаючи середній бізнес.

По-друге, в офшорах реєструються права власності. Причому не тільки компаній, що працюють в Україні. Не варто забувати і про те, що реєстрація прав власності в офшорах активно використовується корупціонерами (тими ж урядовцями), охочими таким чином забезпечити свої сумнівного походження активи, заховавши їх у вигідних юрисдикціях, які не прагнуть розкривати кінцевих бенефіціарів.

Визначення зазначених осіб в законопроектах № 4380 і № 4381 виписано максимально жорстко. Але фактично повна заборона офшорів і підконтрольних їм резидентів на участь в господарській діяльності в Україні не стільки вирішує проблему корупції, скільки не дає працювати в країні тим, хто намагається захистити за рубежом свої права власності. А тому є величезні сумніви в тому, що депутати (багато хто з яких володіє офшорами самі або підконтрольні особам, що володіють ними) голосуватимуть за подібні законопроекти.

Обсяги експорту та імпорту України перевищують десятки мільярдів доларів в рік. При цьому значна їх частина проводиться через офшорні структури, що на-

лежать резидентам України. Також в офшорні структури надходять виплати відсотків по кредитах, виданих в Україну офшорними компаніями. Там осідає прибуток українських суб'єктів господарювання. Якщо б ці суми були обкладені податками в Україні, бюджет отримав би мільярди додаткових податкових надходжень. Тому українські суб'єкти господарювання можуть очікувати нові і, ймовірно, досить жорсткі ініціативи влади в цій сфері, а необережні дії законотворців можуть спровокувати міграцію суб'єктів господарювання з України.

Так, законодавче закріплення статусу офшорних компаній має дати змогу як Українським, так і зарубіжним підприємцям послабити податковий тиск, а це, відповідно має бути позитивним для української економіки.

Законопроекти № 4380 и № 4381 з великим перебільшенням можна вважати комплексними документами, що вирішують одночасно проблеми держави та бізнесу. Можна констатувати факт їх націленості в бік неринкових механізмів.

Запропонований “офшорний збір” (який є фактично новим податком) має адмініструвати Державна фіскальна служба, що лише розширить їх повноваження.

Література

1. Корнієнко П. С. Офшори в законодавстві України / П. С. Корнієнко. — К.: Часопис Київського університету права. 2013. — № 3 — С. 121–123
2. The Price of Offshore Revisited: Presser. [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.taxjustice.net/.../The_Price_of_Offshore_Revisited_Presser_120722.pdf
3. Даниленко П. С. Оффшорные компании: помощь в налоговом планировании / П. С. Даниленко. — М.: Прогресс. 1995. — 251 с.
4. До Ради внесено законопроект про офшори [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/news/69657-do-rady-vneseno-zakonoproekt-pro-ofshory>